

Dokument nr. 8:112

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentantene Valgerd Svarstad Haugland, Åse Gunhild Woie Duesund og Are Næss om tiltak for å få utdannet helsepersonell tilbake til sine yrker

Til Stortinget

Bakgrunn

Den viktigste ressursen i helse- og sosialtjenesten er helsepersonellet. Helsesektoren er inne i en ond sirkel der en stadig har økende problemer med rekruttering og flukt fra yrket.

Søkningen til sykepleierstudiet gikk ned med 36 pst. fra 1996 til 2000. Undersøkelser viser at bare omtrent halvparten av dem som utdannes, blir værende i sykepleien. Rekrutteringen til opplæring på videregående nivå innen helse- og sosialfag har de siste årene sunket dramatisk. Andel primærsøkere til helse- og sosialfag grunnkurs er redusert fra 16,2 pst. i 1994 til 9,7 pst. i 2000.

Stortinget har vedtatt omfattende handlingsplaner for eldreomsorg, kreftomsorg og psykiatri. Realiseringen av disse handlingsplanene - fremtidig satsing innenfor helsesektoren - er svært avhengig av at det sikres tilstrekkelig tilgang av kvalifisert personell. Disse reformene forutsetter 21 600 nye årsverk innen 2006.

Det er derfor et økende behov for snarlig igangsetting av tiltak som kan utløse den eksisterende arbeidskraftreserven til sykepleiere, hjelpepleiere og annet helsepersonell. Det er viktig å få tilbakeført til helsevesenet både sykepleiere, hjelpepleiere og annet helsepersonell som i dag er ute av helsetjenesten. For å oppnå dette må det iverksettes konkrete rekrutterings- og stabiliseringstiltak, der man får tilstrekkelig attraktive arbeids- og lønnsforhold. Det er viktig å utvikle en god infrastruktur som ivaretar helsepersonellens private interesser, blant annet barnehage- og boligtilbud.

Likeledes er det viktig å få utløst den arbeidskraftreserven som vi har blant de ansatte i helsevesenet, der mange i dag på grunn av turnusoppsett kun får deltidsstillinger. Det må utarbeides attraktive tjenesteplaner. Turnus må settes opp med 100 pst. stillinger slik at alle som ønsker kan få arbeide full tid. I den forbindelse er det viktig å vurdere å innføre lik arbeidstid for tredelt turnus og helkontinuerlig skift-

arbeid. Ca. 70 pst. av hjelpepleierne går i brøkestillinger med til dels liten brøk. Ca. 50 pst. av sykepleierne arbeider deltid.

Ecconrapport 49/1999 «Kostnader ved sykepleiemangelen» viser at det er en arbeidskraftsreserve blant sykepleieutdannede på 18 500 årsverk. For å dekke opp etterspørselen etter sykepleiere benyttes i dag overtid, rekruttering fra utlandet og innleie av sykepleiere. Kombinasjonen av disse tre tiltak koster 140 000-170 000 kroner pr. årsverk.

I den senere tid har det vært fokusert mye på rekruttering av sykepleiere fra utlandet. Dette er både kostbart, ressurskrevende og gir ingen varig eller tilstrekkelig løsning på krisen i helsevesenet. Fremfor å importere sykepleiere bør vi legge forholdene til rette, slik at norske sykepleiere blir værende i yrket de utdanner seg til.

Kombinasjonen av dyre tiltak for å bøte på sykepleiemangelen og det faktum at mange utdanner seg til et yrke de senere ikke utøver, er meget dårlig ressursbruk sett fra en samfunnsøkonomisk synsvinkel.

Det er positivt at det iverksettes faglig oppgraderingskurs for dem som ikke har vært yrkesaktive på en stund. Forslagsstillerne mener at det må legges til rette for at de ufaglærte som arbeider i helsevesenet, får mulighet til å ta en fagutdanning. Dette er ofte personer med sterk motivasjon for å arbeide innen helsetjenesten. Det bør vurderes å gjeninnføre muligheten for voksne arbeidstakere til å utdanne seg til hjelpepleiere i løpet av et år. Muligheten for å få godskrevet realkompetanse for opptak til høyere utdanning på individuelt grunnlag bør fremheves overfor hjelpepleiere som ønsker å bli sykepleiere.

Omsorgsyrkene er svært krevende både fysisk og psykisk. Mangel på personell, alene med stort ansvar, krav til høyere effektivitet og større forventninger til service fra pasientene fører til at mange opplever at arbeidsdagen blir svært krevende. Helse- og sosialpersonell har større slitasje og belastningsplager enn mange andre grupper i samfunnet. De fleste

klarer ikke å stå i yrket til oppnådd pensjonsalder. Mange velger derfor også deltidsarbeid eller går over i annet yrke. Arbeidsmiljøtiltak må derfor ha høy prioritet hos arbeidsgiverne.

Handlingsplanen for helse- og sosialpersonell 1998-2001 er et sentralt redskap i iverksettingen av de store helse- og sosialpolitiske satsningsområdene. Da det fortsatt er store utfordringer knyttet til det å få nok helsepersonell, må det utarbeides en ny handlingsplan for perioden 2002-2005. Da det er stor akutt mangel på helsepersonell er det viktig å iverksette strakstiltak for å få utdannet helsepersonell tilbake til sine yrker.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen, med utgangspunkt i handlingsplanen for helsepersonell 1998-2001, raskt fremme forslag om konkrete tiltak for å få utdannet helsepersonell tilbake til sine yrker.
2. Stortinget ber Regjeringen utarbeide en ny handlingsplan for rekruttering av helsepersonell 2002-2005 der det legges vekt på konkrete tiltak.

3. mai 2001